

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 29.09.2021
Spisová značka: 23 Cdo 2351/2021
ECLI: ECLI:CZ:NS:2021:23.CDO.2351.2021.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Smlouva
Dotčené předpisy: § 1798 odst. 1 o. z.
Kategorie rozhodnutí: C

23 Cdo 2351/2021-281

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Horňochové a soudců JUDr. Zdeňka Dese a JUDr. Bohumila Dvořáka, Ph.D., ve věci žalobce **Lesy České republiky, s. p.**, se sídlem v Hradci Králové, Nový Hradec Králové, Přemyslova 1106/19, PSČ 500 08, IČO 42196451, proti žalované **WOOD TRADING s. r. o.** se sídlem v Brně, Trnitá, Mlýnská 326/13, PSČ 602 00, IČO 02287226, zastoupené Mgr. Vítem Feberem, advokátem se sídlem v Havířově, Ostravská 586/4, PSČ 736 01, o zaplacení částky 193 318 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 213 C 47/2017, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 2. 2021, č. j. 47 Co 125/2019-241, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 2. 2021, č. j. 47 Co 125/2019-241, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 10. 4. 2019, č. j. 213 C 47/2017-182, **se ruší** a věc **se vrací** Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Městský soud v Brně jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 10. 4. 2019, č. j. 213 C 47/2017-182, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 193 318 Kč s příslušenstvím a rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně vycházel z následujícího skutkového stavu. Strany mezi sebou uzavřely dne 19. 9. 2016 smlouvu o poskytnutí výlučného práva vytěžit lesní porost a o převodu vlastnického práva k vytěženým stromům s příjmem dříví, v níž se žalobce zavázal poskytnout žalované výlučné, časově omezené právo vytěžit stromy v aukčním bloku a nabytí vlastnické právo ke dříví, to vše za podmínek uvedených v této smlouvě, obchodních podmínkách k této smlouvě, v Zadání aukce a v souladu s výsledky aukce. Žalovaná práva podle tohoto ujednání přijala a zavázala se za jejich poskytnutí zaplatit žalobci úplatu sjednanou v čl. IV smlouvy a splnit i veškeré další povinnosti stanovené smlouvou, obchodními podmínkami a Zadáním aukce. Vymezení aukčního bloku a dříví, jakož i další podmínky těžby a související informace byly uvedeny v Zadání aukce, která byla nedílnou součástí smlouvy jako příloha č. 1. Bližší obsah zadání aukce a význam některých údajů byl popsán v obchodních podmínkách. Smlouva se řídila obchodními podmínkami č. 2014/2, účinnými ke dni zveřejnění aukce, dostupnými na internetové adrese žalobce.

Žalovaná prohlásila, že se s obchodními podmínkami před podpisem smlouvy řádně seznámila, zavázala se jimi řídit a byla srozuměna s tím, že v případě porušení jakékoliv povinnosti zajišťované smluvní pokutou ve prospěch žalobce (viz čl. 10 obchodních podmínek) je povinna žalobci takovou smluvní pokutu uhradit. Pokud by se lišilo ujednání ve smlouvě, obchodních podmínkách a v Zadání aukce, mělo přednost ujednání v Zadání aukce, dále následovaly obchodní podmínky. Vymezení pojmů užívaných smlouvu bylo obsaženo v obchodních podmínkách. Jako příloha č. 1 smlouvy byl připojen dokument Zadání aukce – formulář zadání aukce obchodu LČR v elektronické aukci. Zadání aukce mimo jiné obsahovalo termín zahájení těžby, termín ukončení těžby, termín předání místa těžby zpět, vysoutěženou cenu, způsob likvidace těžebních zbytků a v rámci upřesňujících informací bylo uvedeno, že další závazné podmínky aukce jsou specifikovány v dokumentu Bližší informace k aukci dříví – č. aukce 316101071 (dále jen „Bližší informace“) a že termíny a způsob sanace dříví napadeného kůrovcem budou v případě potřeby stanoveny v zadávacím listu, který upřesňuje podmínky těžby a je specifikován v bodu 5.1 obchodních podmínek. Způsob příjmu dříví bude určený v jednotlivých zadávacích listech. Zadání aukce bylo podepsáno žalobcem i žalovanou a obsahovalo výčet dokumentů, které se k němu vázaly - obchodní podmínky, smlouva a Bližší informace.

Podle Bližších informací se v případě této aukce jednalo o zpracování nahodilé těžby včetně obranných opatření proti kůrovcům v předmytních a mýtních porostech na LS Město Albrechtice, revíru Janov, číslo LHC 1329. Předmětem prodeje byly především stromy napadené kůrovcem v různém stádiu vývoje. Podle čl. II odst. 2) písm. a) Bližších informací se žalovaná zavázala předané kůrovcové dříví zpracovat nejpozději do 30 kalendářních dnů a asanovat (odvézt z lesa) do 31. března (v horských polohách nad 800 m.n.m. do 30. dubna). Lhůta 30 dnů neběžela po dobu nepřetržitě nepřístupnosti lokality z klimatických důvodů trvajících déle než sedm po sobe jdoucích dní.

Podle čl. II odst. 3) Bližších informací se žalovaná zavázala zaplatit žalobci smluvní pokutu za každý m³ předaného kůrovcového dříví, které nebylo zpracováno anebo asanováno v souladu s čl. II odst. 2 písm. a) Bližších informací, ve výši 50 Kč/m³. Podle zadávacího listu č. 5/2/10/2016 byla těžba žalované předána dne 10. 10. 2016 s lhůtou ke zpracování 30 dnů do 9. 11. 2016. Jelikož žalovaná neprovedla zpracování dříví o objemu 1180 m³ včas, byla jí vyúčtována smluvní pokuta 59 000 Kč splatná dne 24. 2. 2017. Podle zadávacích listů č. 5/1/10/2016, č. 5/3/10/2016, č. 5/5/11/2016, č. 5/6/11/2016 a č. 5/7/11/2016 žalovaná dále nesanovala včas dříví o celkovém objemu 1 406, 35 m³, za což jí byla vyúčtována smluvní pokuta ve výši 70 318 Kč splatná dne 5. 4. 2017. Obchodní podmínky v čl. 6 bodu 6.13 stanovily, že žalovaná je povinna odvézt jí vytěžené dříví z pozemků bez zbytečného odkladu po ukončení těžby, nejpozději do předání místa těžby zpět poskytovateli. Podle čl. 10 bodu 10.2 písm. j) obchodních podmínek se žalovaná zavázala zaplatit žalobci smluvní pokutu za včasné neprovedení odvozu dříví podle bodu 6.13 obchodních podmínek ve výši 1 000 Kč za každý den prodlení. Jelikož žalovaná neprovedla odvoz dříví dle bodu 6.13 včas, byla jí vyúčtována smluvní pokuta za 64 dní prodlení ve výši 64 000 Kč splatná dne 19. 6. 2017.

Soud prvního stupně na zjištěný skutkový stav aplikoval relevantní ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále také „o. z.“); konkrétně § 2048 a § 1751 odst. 1 o. z. Soud prvního stupně uzavřel, že strany si platně sjednaly smlouvu o poskytnutí výlučného práva vytěžit lesní porost a o převodu vlastnického práva k vytěženým stromům s příjmem dříví č. 316101071, jejíž součástí bylo Zadání aukce jako příloha č. 1, které bylo akceptováno oběma stranami. Žalovaná se dle skutkových zjištění soudu prvního stupně mohla a měla po registraci do aplikace VARS a zvolení aukce nastojato seznámit s obchodními podmínkami Státního podniku Lesy České republiky, s. p., ke smlouvám o poskytnutí výlučného práva vytěžit lesní porost a o převodu vlastnického práva k vytěženým stromům s příjmem dříví č. 2015/01. Soud poukázal na to, že žalovaná nepopírala, že by se v aplikaci VARS registrovala; součástí registrace bylo i odsouhlasení podmínek elektronické aukce dříví a žalovaná tak měla možnost se s veškerými smluvními dokumenty seznámit již před podpisem smlouvy. Soud uzavřel, že i když smlouva obsahovala odkaz na obchodní podmínky č. 2014/02, bylo důležité, s jakým obsahem obchodních podmínek se žalovaná seznámila po registraci a projevení zájmu o elektronickou aukci dříví. Po zvolení konkrétní aukce se žalované zobrazilo pouze jedno znění obchodních podmínek, přičemž po nahlédnutí do historie aukce č. 316101071 se na rozdíl od označení ve smlouvě jednalo o obchodní podmínky č. 2015/01. V rámci zadání aukce byly na webovém portálu žalobce zveřejňovány vždy obchodní podmínky účinné ke dni zadání aukce. Soud poukázal rovněž na to, že znění obchodních podmínek č. 2014/02 i znění obchodních podmínek č. 2015/01 shodně obsahují povinnost žalované k zaplacení smluvní pokuty. Ustanovení obchodních podmínek, zejm. ujednání o smluvní pokutě, tedy mohla žalovaná jako zájemce a účastnice předmětné aukce rozumně očekávat.

Soud prvního stupně také uzavřel, že žalovaná přijala s odkazem, který byl obsažen v dokumentu Zadání aukce, i další závazné podmínky aukce specifikované v dokumentu Bližší informace k aukci. Smluvní vztah mezi žalobcem a žalovanou se tedy řídil smlouvou, Zadáním aukce, obchodními podmínkami č. 2015/01 a Bližšími informacemi k aukci dříví. Soud uzavřel, že proces kontraktace nebyl v rozporu s § 1751 odst. 1 o. z., neboť část obsahu smlouvy byla určena odkazem na obchodní podmínky a na Bližší informace k aukci dříví, které žalobce připojil k

elektronické nabídce aukce a které proto byly žalované známy ještě před podpisem vlastní smlouvy. Podle soudu proto žalobce prokázal, že žalovaná byla před podpisem smlouvy seznámena se zněním dokumentů, kterými se řídil smluvní vztah (obchodní podmínky, Bližší informace k aukci dříví), ve znění, kterého se ve vztahu k žalované v souvislosti s úhradou smluvní pokut dovolával.

Bližší informace obsahovaly mimo jiné určení povinnosti žalované zpracovat dřevo v určitých termínech; jelikož žalovaná svému závazku nedostála, bylo její povinností zaplatit žalobci smluvní pokutu za každý m³ předaného kůrovcového dříví, které nebylo zpracováno nebo asanováno v souladu s článkem II odst. 2 písm. a) Bližších informací, a to ve výši 50 Kč/m³. Žalobce proto oprávněně účtoval žalované smluvní pokutu ve výši 59 000 Kč a 70 318 Kč. Povinnost žalované k úhradě sjednaných smluvních pokut vyplývala nejen z čl. II odst. 3 Bližších informací, ale i z čl. 10.2 písm. j) obchodních podmínek. V obchodních podmínkách byla zajištěna povinnost včas odvézt vytěžené dříví podle bodu 6.13 obchodních podmínek, a to částkou 1 000 Kč za každý kalendářní den prodlení. Žalovaná se ocitla v prodlení s plněním této smluvní povinnosti po dobu 64 dní, proto jí žalobce oprávněně vyúčtoval smluvní pokutu ve výši 64 000 Kč. Podle soudu prvního stupně nebyl důvod se domnívat, že dokument Bližší informace k aukci dříví by byl změnou obchodních podmínek; jednalo se o samostatný, zvláštní, smluvními stranami akceptovaný dokument, blíže upřesňující a doplňující ustanovení obchodních podmínek, nikoli o jejich dodatek, který by musel být nějak zvlášť číslován a účastníky podepsán.

Soud poukázal také na to, že v obchodních vztazích mezi podnikateli je běžné, že se odkazuje na další, podrobnější ujednání, ať již jsou obsažena v obchodní podmínkách či v jiných dokumentech. Žalovaná v Zadání aukce souhlasila s tím, že další podmínky budou specifikovány v jiném dokumentu – Bližších informacích k aukci. Obchodní podmínky ani Bližší informace nemusely být smluvními stranami podepsány; stačilo, že se s nimi žalovaná mohla seznámit před elektronickou aukcí dříví. V dokumentaci, se kterou se žalovaná jako zájemce o aukci mohla seznámit, bylo uvedeno, že smlouva se řídí mimo jiné obchodními podmínkami, jakož i dalšími dokumenty uvedenými v Zadání aukce. Soud s ohledem na uvedené neměl pochybnosti o tom, že žalovaná byla vázána povinnostmi dle obchodních podmínek a Bližších informací k aukci. Soud prvního stupně odmítl na zjištěný skutkový stav aplikovat speciální ustanovení občanského zákoníku o adhezních smlouvách, neboť podle názoru soudu z dokazování nevyplývalo, že by smlouva byla formulářovou dohodou. Podle soudu bylo důvodné od žalované očekávat, že si prostudovala dokumenty, které byly publikovány v souvislosti s konkrétní aukcí. Soud poukázal na to, že žalovaná je podnikatelka, proto ji ve smluvním vztahu nelze označit za slabší smluvní stranu. Rovněž poukázal na to, že žalobce organizuje řadu elektronických aukcí a nelze po něm očekávat, že by vynakládal náklady na přípravu smluvních dokumentů na každou aukci zvlášť a odlišně; proto žalobce připravuje smlouvy předem, bez individuálního vyjednávání, opakovaně používá obdobné smlouvy dle typu aukce, což mu umožňuje snížit náklady a urychlit proces kontraktace. Bylo na žalované, aby si vyjednala smlouvu jinou, nikdo ho z pozice silnějšího k registraci a ke smlouvě nenutil. S ohledem na výše uvedené soud prvního stupně žalobě v plném rozsahu vyhověl.

K odvolání žalované Krajský soud v Brně jako soud odvolací rozsudkem ze dne 16. 2. 2021, č. j. 47 Co 125/2019-241, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I, ve výroku II jej změnil ohledně výše náhrady nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud po zopakování dokazování některými listinnými důkazy dospěl ke stejným skutkovým zjištěním jako soud prvního stupně, které shodně právně posoudil a odkázal v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3450/2011, na skutkové a právní závěry podrobně uvedené v rozsudku soudu prvního stupně. Odvolací soud se následně vypořádal s námitky odvolatelky. Vyložil, že ačkoli ve smlouvě bylo chybně uvedeno číslo obchodních podmínek (č. 2014/02), muselo být žalované zřejmé, že součástí smlouvy jsou obchodní podmínky č. 2015/01, a to z webových stránek, na nichž se účastnila příslušné aukce a na nichž byly účinné obchodní podmínky publikovány; ve smlouvě pak byla v odkazu na obchodní podmínky uvedena jejich platná webová adresa. Odvolací soud poukázal rovněž na to, že při srovnání textu obchodních podmínek č. 2015/01 a č. 2014/02 je zřejmé, že povinnost nabyvatele odvézt vytěžené dříví z lesa ve stanovené době po ukončení těžby je stejně formulována v obou znění obchodních podmínek, stejně jako smluvní pokuta, která tuto povinnost utvrzovala. Listina Zadání aukce podepsaná jednajícími osobami účastníků byla podle textu smlouvy její nedílnou součástí a byla označena jako příloha č. 1; přitom bylo v čl. III smlouvy dohodnuto, že bližší obsah aukce a význam některých údajů jsou popsány v obchodních podmínkách. Obchodní podmínky stanovily, že zadáním aukce se rozumí elektronické zadání aukce včetně všech připojených dokumentů. Zadání aukce pak odkazovalo na Bližší informace k aukci dříví – č. aukce 316101071. Odvolací soud uvedl, že bez Bližších informací by žalovaná ani nemohla přikročit k samotné realizaci těžby, neboť dokument (na rozdíl od obecných ustanovení smlouvy a obchodních podmínek) obsahuje již konkrétní, jasné a určité informace, pokyny a povinnosti k těžbě dříví na daném území v určeném čase. Smluvní pokuta byla v Bližších informacích upravena právě s ohledem na specifickou situaci a podmínky těžby (kůrovcová kalamita), které se lišily od poměrů pravidelné těžby. Ujednání o smluvní pokutě tak nemohlo být pro žalovanou překvapivé.

Odvolací soud uzavřel, že na případ nelze aplikovat ustanovení o smlouvách uzavřených adhezním způsobem (§ 1798 a § 1799 o. z.), jak navrhovala žalovaná, neboť žalovaná není slabší smluvní stranou v obchodním vztahu. Odvolací soud poukázal na to, že žalovaná podle svého vlastního tvrzení na jednání soudu ze dne 27. 10. 2020 vystupovala ve vztahu jako profesionál, podnikatel v daném oboru, který již úspěšně absolvoval více takových aukcí a po uzavření smlouvy buď sám anebo prostřednictvím subdodavatelů vytěžil cizopasníkem napadené dříví. Odvolací soud proto uzavřel, že mezi účastníky byla prostřednictvím elektronické aukce dne 19. 9. 2016 uzavřena smlouva o dílo podle § 2586 o. z.; část obsahu smlouvy byla určena odkazem na obchodní podmínky vypracované žalobcem, účinné ke dni zveřejnění aukce. Nedílnou součástí smlouvy byla její příloha č. 1 – Zadání aukce, včetně dokumentu Bližší informace k aukci dříví. Žalovaná porušila své smluvní povinnosti, protože neodvezla vytěžené dříví z lesa včas (bod 6.13 smlouvy) a nezpracovala předané kůrovcové dříví včas (čl. II bod 2 písm. a) Bližších informací), a proto je povinna zaplatit žalobci smluvní pokutu sjednanou podle § 2048 o. z. v bode 10.2 písm. j) obchodních podmínek a v čl. II bod 3 Bližších informací.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná včasné podaným dovoláním, jehož přípustnost spatřovala podle § 237 o. s. ř. v tom, že napadené rozhodnutí spočívá na řešení pěti otázek hmotného práva, které dosud nebyly v rozhodovací činnosti dovolacího soudu řešeny.

První otázka dovolatelky směřovala k tomu, jaké kvalitativní znaky musí splňovat odkaz na obchodní podmínky ve smlouvě, aby se obchodní podmínky staly součástí smlouvy ve smyslu § 1751 odst. 1 o. z. Podle dovolatelky odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru o tom, že součástí smlouvy se staly obchodní podmínky č. 2015/01, neboť nebyla splněna obligatorní podmínka inkorporace, a to dostatečně konkrétní odkaz na obchodní podmínky ve smlouvě. Poukázala na to, že smlouva odkazovala na obchodní podmínky č. 2014/02 a verze obchodních podmínek, na které smlouva odkazovala, se lišila od verze obchodních podmínek, které byly ke smlouvě elektronicky přiloženy (č. 2015/01). Podle dovolatelky tak nebyly splněny obě podmínky inkorporace obchodních podmínek č. 2015/01; nebyla naplněna podmínka dostatečně určitého odkazu ve smlouvě.

Druhá otázka se týkala toho, zda se stávají nepřímá ujednání součástí smlouvy v případě, že jejich autor uvede, že nepřímá ujednání upřesňují a doplňují obchodní podmínky, ale obchodní podmínky na tato nepřímá ujednání neodkazují, nebo se jedná o změnu, resp. doplnění, obchodních podmínek. Podle dovolatelky dokument Bližší informace nepředstavoval další nepřímá ujednání, nýbrž šlo o dodatek k obchodním podmínkám, který nebyl smluvními stranami přijat v potřebné formě, a proto není součástí smlouvy. Dovolatelka měla za to, že žalobce jako tvůrce Bližší informace sám v jejím úvodu určil, že jde o doplnění obchodních podmínek, přičemž obchodní podmínky na Bližší informaci neodkazovaly, proto musel být dokument Bližší informace akceptován žalobcem i žalovanou jako písemný dodatek obchodních podmínek, aby se stal součástí smluvních ujednání, což se v řešené věci nestalo. Podle dovolatelky z dokazování nevyplývalo, že by jakkoliv akceptovala dokument Bližší informace; žalobce neprokázal, že by tento dokument byl připojen k návrhu smlouvy či byl žalované znám v listinné podobě v okamžiku uzavření smlouvy.

Třetí otázka se vztahovala k překvapivosti ujednání, konkrétně k tomu, zda v případě, že smluvní ujednání jsou upravena ve čtyřech samostatných dokumentech, lze za překvapivá ujednání obchodních podmínek ve smyslu § 1753 o. z. považovat ujednání o smluvních pokutách, která jsou nepřehledně a nekoncepčně upravena v obchodních podmínkách, a současně v dalších nepřímých ujednáních smlouvy, přičemž zajišťují splnění podobných povinností jedné smluvní strany. Dovolatelka namítala překvapivost ujednání o smluvních pokutách s ohledem na systematiku celé smluvní dokumentace, která měla být dle žalobce tvořena čtyřmi dokumenty – smlouvou, obchodními podmínkami, Zadáním aukce a Bližší informací; namítala překvapivost ujednání vzhledem ke způsobu jeho vyjádření v celé smluvní dokumentaci.

Čtvrtá otázka se vztahovala k tomu, zda při zohlednění § 433 odst. 2 o. z. může být podnikatel vystupující v rámci svého podnikání v hospodářském styku s jiným podnikatelem, který je státním podnikem, slabší stranou ve smyslu § 1798 a násl. o. z. Podle dovolatelky odvolací soud nesprávně aplikoval § 433 o. z., neboť dospěl k závěru, že žalovaná není slabší smluvní stranou z toho důvodu, že je podnikatelem a profesionálem v oboru. Dovolatelka poukázala na to, že z předmětného ustanovení nevyplývá, že by slabší smluvní stranou nemohl být i podnikatel. Ve vztahu dvou podnikatelů může být jeden z nich slabší smluvní stranou, a to zejména za situace, kdy slabší podnikatel musel přijmout veškeré smluvní podmínky druhého podnikatele, aniž by měl možnost je jakkoliv změnit. Řešení otázky, zda byla žalovaná v předmětném vztahu slabší smluvní stranou, je podle dovolatelky stěžejní pro to, zda bylo v řešené věci namísto aplikovat ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, která zakotvují vyšší nároky na inkorporaci nepřímých smluvních ujednání (§ 1799 o. z.).

Poslední otázka se týkala toho, zda lze ve smyslu § 1798 odst. 2 o. z. považovat za „smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný obdobný prostředek“ smluvní dokumentaci, jenž byla smluvními stranami uzavírána prostřednictvím elektronické aukce, přičemž účastník aukce nemohl jakkoliv změnit smluvní dokumentaci připravenou vyhlášeatelem aukce, která byla připravena předem bez individuálního vyjednávání a používána

vyhlašovatelem opakovaně i v jiných aukcích obdobného typu. Podle dovolatelky dospěl odvolací soud k nesprávnému závěru o tom, že předmětná smlouva nebyla „formulářovou“, ačkoli z dokazování vyplynulo, že smlouva byla připravena pouze žalobcem bez individuálního vyjednávání a byla žalobcem používána opakovaně.

Dovolatelka proto navrhla, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání uvedl, že dovolání žalované je nepřipustné. Žalobce se ztotožnil s právními závěry odvolacího soudu i soudu prvního stupně a uvedl, že dovoláním se žalovaná snaží napadnout skutkový stav věci, nikoli právní posouzení. Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání žalované odmítl a přiznal žalobci náhradu nákladů dovolacího řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. září 2017 (viz čl. II zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání podala osoba oprávněná zastoupená advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud posuzoval, zda je dovolání přípustné.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné a důvodné, neboť odvolací soud se při posouzení otázky podmínek aplikace právní úpravy o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem odchýlil od rozhodovací praxe odvolacího soudu.

Podle § 433 o. z. kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran (odst. 1). Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním (odst. 2).

Podle § 1798 o. z. ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem platí pro každou smlouvu, jejíž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit (odst. 1). Použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem (odst. 2).

Podle § 1799 o. z. doložka ve smlouvě uzavřené adhezním způsobem, která odkazuje na podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy, je platná, byla-li slabší strana s doložkou a jejím významem seznámena nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát.

K posouzení aplikovatelnosti ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem se vztahovaly poslední dvě dovolatelkou formulované otázky. V projednávané věci je třeba se nejprve zabývat tím, zda se na smlouvu uzavřenou mezi žalobcem a žalovanou aplikují výše citovaná ustanovení o adhezních smlouvách či nikoli, neboť od tohoto závěru se následně odvíjí úvahy o tom, zda byla řádně inkorporována nepřímá smluvní ujednání, a to vzhledem k tomu, že právní úpravy adhezních smluv klade na řádnou inkorporaci nepřímých ujednání vyšší nároky než obecná úprava (srov. § 1799 o. z. a § 1751 odst. 1 o. z.).

Nejvyšší soud se ve své rozhodovací praxi zabýval otázkou podnikatele jako slabší smluvní strany a aplikací ustanovení občanského zákoníku o adhezní kontraktaci v rozsudku ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 23 ICdo 56/2019, v němž dospěl mimo jiné k závěru, že zákonodárce zavedením zvláštní právní úpravy v ustanovení § 433 o. z. v rámci ochrany slabší strany zjevně nezamýšlel rozlišovat mezi subjekty slabší strany a ochranu poskytuje všem subjektům, které definici slabší strany splňují. Slabší stranou může být jak spotřebitel, tak i osoba v postavení podnikatele.

Uvedené východisko pak v témže rozsudku Nejvyšší soud zohlednil i při posuzování aplikace právní úpravy smluv uzavíraných adhezním způsobem. Konkrétně uzavřel, že půjde-li o dlužníka v postavení slabší strany, je třeba posoudit, zdali jsou naplněny předpoklady právní úpravy tzv. adhezních smluv. Použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem (§ 1798 odst. 2 o. z.). Ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem platí pro každou smlouvu, jejíž základní podmínky byly

určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit (§ 1798 odst. 1 o. z.). Pro aplikaci ustanovení občanského zákoníku o adhezních smlouvách musí souběžně nastat dva předpoklady: a) adhezní kontraktace ve smyslu § 1798 odst. 1 o. z. a b) postavení adhezního smluvního partnera jakožto slabší strany ve smyslu § 433 o. z. (srov. shodně v literatuře Bejček, J. Smluvní svoboda a ochrana slabšího obchodníka. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016, s. 201). Za splnění těchto podmínek se pravidla o adhezní kontraktaci použijí i na vztahy mezi podnikateli, nevyloučí-li si ji strany za splnění zákonných předpokladů podle § 1801 o. z.

Lze shrnout, že z výše citovaných závěrů judikatury plyne, že právní úprava smluv uzavíraných adhezním způsobem je aplikovatelná i na smluvní vztahy mezi podnikateli, a to za předpokladu, že jsou kumulativně naplněny dvě podmínky: Jednak podmínka adhezní kontraktace ve smyslu § 1798 odst. 1 o. z., jednak podmínka podstavení druhé smluvní strany jakožto slabší strany ve smyslu § 433 o. z.

Při aplikaci výše uvedeného na řešený případ je třeba uzavřít, že soudy obou stupňů dospěly k závěru o nemožnosti aplikace právní úpravy adhezních smluv na základě neúplného právního posouzení věci. Soud prvního stupně, s jehož závěry se odvolací soud ztotožnil a v podrobnostech na ně v odůvodnění svého rozsudku odkázal, nepřipustil aplikaci ustanovení o adhezních smlouvách s odůvodněním, že žalovaná je podnikatelem a tudíž nemůže být slabší smluvní stranou. Odvolací soud závěr o tom, že žalovaná není slabší stranou ve smyslu § 433 o. z., odůvodnil tím, že žalovaná dle svého vlastního tvrzení (odpovědi na dotaz odvolacího soudu při jednání ze dne 27. 10. 2020) vystupovala jako profesionál, podnikatel v daném oboru, který již absolvoval více podobných aukcí. Z uvedeného vyplývá, že soudy se dostatečně nezabývaly tím, zda žalovanou bylo možné považovat za slabší stranu ve smyslu § 433 o. z. Podle výše citovaných závěrů judikatury může být slabší smluvní stranou i podnikatel, což soudy prvního stupně nereflektovaly. Soudy dospěly k závěru o tom, že žalovaná není slabší stranou na základě nedostatečných skutkových zjištění, neboť svůj závěr opřely pouze o to, že žalovaná je podnikatelem v daném oboru.

Co se týče druhé kumulativní podmínky pro posouzení aplikovatelnosti právní úpravy adhezních smluv, tedy toho, zda se jednalo o adhezní kontraktaci ve smyslu § 1798 odst. 1 o. z., i zde je právní posouzení soudů obou stupňů neúplné, tudíž nesprávné. Soud prvního stupně, s jehož argumentací se odvolací soud ztotožnil a odkázal na ni, uzavřel, že na řešenou věc nelze aplikovat ustanovení o adhezních smlouvách, neboť z dokazování nevyplývalo, že smlouva byla formulářovou dohodou. Následně však popsal typické znaky adhezní kontraktace, když uvedl, že žalobce připravuje smlouvy předem pro řadu elektronických aukcí, bez individuálního vyjednávání, opakovaně používá obdobné smlouvy dle typu aukce, což žalobci snižuje náklady a urychluje proces kontraktace. Odvolací soud argumentaci v tomto ohledu doplnil o to, že žalobce musel vzhledem ke kalamitní situaci vyvolané kúrovcem urychleně uzavírat smlouvy na vytěžení napadených území; použil k tomu formu elektronické aukce, kterou opakoval podle potřeby vyvolané kúrovcovou krizí, přičemž podmínky těžby musel předem stanovit pro neurčitý počet zúčastněných osob a nemohl je později nijak měnit.

Argumentaci soudu prvního stupně je třeba považovat za vnitřně rozpornou a nerespektující zákonnou úpravu adhezních smluv. V § 1798 odst. 2 je zakotvena domněnka adhezní kontraktace v případě použití formuláře, což ovšem nelze vykládat tak, že pokud není použit formulář či jiný podobný prostředek, nejedná se o smlouvu uzavřenou adhezním způsobem. Jestliže kontraktace mezi stranami naplní znaky adhezní kontraktace (§ 1798 odst. 1 o. z.) a adhezní strana je zároveň slabší stranou, je třeba úpravu adhezních smluv aplikovat, nehledě na to, zda byl k uzavření smlouvy použit formulář (příp. jiný podobný prostředek). Odvolací soud zřejmě odmítl aplikaci právní úpravy adhezních smluv již s odkazem na to, že není naplněna první podmínka, tj. že žalovaná podle jeho závěru není slabší stranou, a posouzením druhé podmínky spočívající v povaze kontraktace se již výslovně nezabýval, pouze rozvedl argumentaci o výše uvedené shrnutí, že žalobce připravoval smlouvy pro neurčitý počet zúčastněných osob a podmínky těžby nemohl později měnit.

Z výše uvedeného vyplývá, že soudy dospěly k závěru o neaplikovatelnosti právní úpravy adhezních smluv, aniž by se dostatečně zabývaly podmínkami aplikace této úpravy, tj. tím, zda žalovaná byla slabší smluvní stranou (ve smyslu § 433 o. z.) a zároveň zda kontraktace mezi stranami byla adhezní kontraktací ve smyslu § 1798 odst. 1 o. z., tedy zda základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit. Zároveň soudy dospěly k závěru o nenaplnění podmínek aplikace ustanovení o adhezních smlouvách, aniž by měly dostatek skutkových zjištění rozhodných pro dostatečné posouzení podmínek aplikace právní úpravy adhezních smluv, tj. pro posouzení, zda žalovaná byla či nebyla slabší stranou a zda se v daném případě jednalo o adhezní kontraktaci ve smyslu § 1798 odst. 1 o. z.

V dalším řízení se tedy soudy budou zabývat tím, zda jsou v řešené věci naplněny podmínky pro aplikaci právní úpravy adhezních smluv, tj. zda je žalovaná slabší stranou a zároveň zda základní podmínky smlouvy byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejích pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit. Pro posouzení uvedené otázky je třeba opatřit relevantní skutková zjištění, zejména

skutková zjištění o tom, zda žalovaná mohla být považována za slabší stranu, a tom, zda měla skutečnou příležitost ovlivnit obsah základních podmínek smlouvy určených žalobcem.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.). V konečném rozhodnutí bude rozhodnuto i o náhradě nákladů řízení, včetně nákladů dovolacího řízení (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně již na základě toho, že soudy neúplně, tudíž nesprávně, posoudily otázku podmínek aplikace právní úpravy adhezních smluv, nezabýval se ostatními v dovolání formulovanými otázkami. Řešení zbylých dovolatelčích otázek je v této fázi bezpředmětné, neboť nejdříve je třeba vyřešit, zda se na řešený případ aplikuje ustanovení o adhezních smlouvách či nikoli, a od tohoto závěru se následně budou odvíjet úvahy o tom, zda byla nepřímá smluvní ujednání řádně inkorporována (tj. zda se inkorporace bude posuzovat podle § 1799 o. z. či podle § 1751 odst. 1 o. z.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je v souladu s § 243g odst. 1 o. s. ř. závazný.

Poučení: Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 29. 9. 2021

JUDr. Kateřina Hornochová
předsedkyně senátu